

نگیبه‌کانی نازادی له په‌روه‌ده‌کردنی مندالان...

نازادی تهنه‌ها نئی وشه‌یه‌کی سه‌رزاره‌کی و راگوزاری نییه، نازادی نه‌و هه‌وا پاک و بئ‌گه‌رده‌یه که هه‌ل‌ده‌م‌ژین.. نازادی نه‌و هه‌ست و نه‌سته جوان و پیرۆزه‌یه که هه‌میشه له هۆش و له ناخی دل و ده‌روونماندایه.. نازادی بناغه‌ی ژیانه و، مافیکی بنه‌ره‌تی و سه‌ره‌کییه له مافه‌کانی هه‌موو که‌سینک، له‌گه‌ل‌یدا له‌دایک ده‌بی و له‌گه‌ل‌یدا ده‌ژی.. نازادی شیرینترین و پئ‌ویسترین شته له ژیاندا.. ژیان به‌بی نازادی زبندانیکی تاریک و ته‌نگه و، هیچ واتایه‌کی نییه.. چونکه ژیان و نازادی یه‌کن، دوو گیانن له یه‌ک جه‌سته‌دا.. ژیان به‌بی نازادی له‌شیکه به‌بی گیان.

(جان جاک رۆسۆ) ده‌لئ: "رازه‌ینان له نازادی.. وازه‌ینانه له ژیان.. نازادی مافیکی سروشتی مرقه‌ه.. نه‌س بۆی نییه نازادی له که‌سینکی تر زه‌وت بکات.. نه‌گه‌ر به‌ دروستی نه‌م مافه‌ی خۆی هه‌کاربه‌نیت و، دژی نازادی و مافه‌کانی هیچ که‌سینکی تر نه‌بیت.

(میخایل نه‌عیمه) ده‌لئ: "نازادی به‌نرخترین شته.. بۆیه نرخ‌ی گرانه"

(نووسه‌ریکی رۆژناوایی) ش ده‌لئ: "گه‌ر تۆ هه‌موو شته‌کانت له‌ده‌ست بده‌یت، تهنه‌ها نازادی نه‌بیت، تۆ هیشتا ده‌وله‌مه‌ندیت"

(نه‌براهام لینکۆلن) یش ده‌لئ: "که‌س هه‌زی به‌ پئ‌وه‌ن نییه، گه‌ر له زه‌یریش بیت"

نازادی چه‌کینکی دوو ده‌مه، نازادی پئ‌ویستییه‌کی به‌سووده، نه‌گه‌ر بیت به‌ راستی و به‌ دروستی به‌کاری به‌نین.. به‌لام نه‌گه‌ر به‌ هه‌له له چه‌مکی نازادی تئ‌ب‌گه‌ین و، به‌ خرابی به‌کاری به‌نین.. زیان به‌ خۆمان و به‌ کاسانی ده‌وربه‌رمان ده‌گه‌یه‌نین.. بۆ نمونه: تۆ نازادی که له ماله‌که‌ی خۆتاندا ته‌له‌فزیونه‌که‌تان هه‌لبه‌که‌یت ده‌نگی بده‌یتی و گۆی لئ‌ب‌گری.. به‌لام نازاد نیت، که ده‌نگی ته‌له‌فزیونه‌که‌ت زیاد له پئ‌ویست به‌رزبه‌که‌یت و هه‌وسیکانت بئ‌زاربه‌که‌ی، و پئ‌یشیلی نازادییان به‌که‌یت. بئ‌گومان له هیچ شوینیکی جیهاندا، نازادییه‌کی ره‌ها نییه.. هه‌موو ولاتیکدا نازادی سنووردار و کۆنترۆل‌کراوه، به‌ پئ‌ی ده‌ستوور و یاسا و ریساکانی نه‌و ولاته و، به‌ پئ‌ی پرائسپه‌کانی نازادی.. بونکه نازادی به‌ره‌لایی و ناژاوه‌گیری و بئ‌سه‌ره‌وبه‌ره‌یی و پئ‌یشیلکردن نییه.. نازادی به‌رپرسیتیه.. به‌بی به‌رپرسیتیش نازادی بوونی نییه.. تۆ تا نه‌و کاته نازادی که پئ‌یشیلی نازادی و مافه‌کانی که‌سانی تر نه‌که‌یت.. که‌واته مرقه‌ی نازاد نه‌و که‌سه‌یه که ریز له نازادی خۆی و که‌سانی تریش ده‌گری.. نازاد نه‌و که‌سه‌یه که ریز له پرائسپه‌کانی مرقه‌یته، و، له داب و نه‌ریته کۆمه‌لایه‌تیه‌کان و، له ره‌وشته جوانه‌کان، له به‌ها به‌رز و پیرۆزه‌کان ده‌گریته.

نازادی هۆکاریکی گرنگ و ریگایه‌که، بۆ به‌ستنی په‌یوه‌ندی و تیکه‌ل بوون له‌گه‌ل که‌سانی تر دا. دئ‌ینه سه‌ر کرۆکی باسه‌که‌مان که گرنگیه‌کان و کارتیکردن و کاردانه‌وه‌ی نازادییه له په‌روه‌ده‌کردن و، له بنیاتنانی که‌سیتی و له ره‌فتاره‌کانی مندالان .

شاره‌زایانی بواری په‌روه‌ده و ده‌رووناسی و گه‌شه‌کردنی مندالان جه‌خت له‌سه‌ر پئ‌ویستی و گرنگی ازادی ده‌رپرینی مندالان ده‌که‌نه‌ود.. چونکه نازادی پئ‌ویستییه‌کی زۆر گرنگه و، رۆئیکی نه‌رینی و کاریگه‌ری هه‌یه له گه‌شه‌کردنی هۆش و زه‌ین و زیره‌کی و توانا و داھینان و به‌هه‌ره‌کانی مندالان.

پنویسته مندالہ کانتان سہرکوت و پەر اویز نہکەن و، بەری نازادیان لیمەگرن، با بە ئەوپەری نازادی و راشکاوویەو گوزارشت لە ناخی خۆیان بکەن و.. ئەوێ لە دلێاندایە دەریپرن.. با بە کامی دلێان یاری بکەن و راکەنن و پیکەنن، با نازادین لە هەلبژاردن دا، بە نازەزووی دلێ خۆیان ھەنگەکانی جلو بەرگەکانیان ھەلبژیرن.. با لە گفۆگۆ و بربارەکانی خیزانیتان بە تاییبەتیش لەوانە ی کہ پەییوەندیان بە خودی مندالان ھەییە، را و بۆچوون و پینشیارەکانیان فەرماوش مەکەن، بە ئەکو ھانیان بەدەن کہ را و ھەلوێستیان ھەبێت.. ھەموو شتیکیشیان لیمەکەن بە بقیەییە، با خۆیان شتەکان تاقیبکەنەو.. تیکیان بەدەن و، پیکوھیان بنینەو، گەر ھەلەشیان کرد، لۆمە و سەرکویریان مەکەن، تا ھەلە نەکەن راستیش فیرنابن، لە ھەلەکانیان و لە سەرئەکەوتنەکانیان وانە و پەند وە .. نئیە و نیوہش، نەگەر قوناخەکانی مندالیمان بە بیری خۆمان بەنننەو، رەنگە بە دەیان ھەلە ی نیمەبەستمان کردووبیت بە دەیان شتمان شکاندووبیت و بە دەیانیش شتمان لیکەلەو شاندووبیتەو.

مندال مرقیقکە و مافی نازادی ھەییە.. نازادیش پنیویستییەکی گرنگی پەرودەدی ئەم سەردەمەییە.. سەردەمی لیدان و چاوسوورکردنەو و شەقزالی و گوێراکیشان و فەلاقەکردن و دەمگرتنی مندالان بەسەرچوو.. ئەوێ مندالان بە دەر و ن دروستی و تەندووستی پنیگەییەنین و بە شادی و خۆشی مەست و خەنیان بکەین، پنیویستە بەپیتی قوناخەکانی تەمەنی مندالیان نازادیان ھەبێ.. نازادیشیان بە رینمایی جوان و بە چاودیتری شوێرەدریت.. چونکە ھیشتا پنیویستیان بە رینمایی و بە چاودیتری و بە ناراستەکردنی دروست ھەییە.. ھیشتا پنیویستیان بە یارمەتیدانی خیزان و قوتابخانە ھەییە. راستر ئەوێ بە مندالە کانتان لە نیوان خۆشەویستی و کارراستیدان، نەک کارراستی و توندوتیژی.

نگیہەکانی نازادی دەریپرن بۆ مندالان:

۱- مندالی نازاد، کەسیتیەکی سەر بەست و ناسایی و رەفتاردروست و بەھیزی لیدیئە کایەو، دوور لە شەرخوازی و توندوتیژی دەبیت، ژیر و نازا دەبیت، گەشبین و رووخۆش و گوفت شیرین دەبیت، یز لە خۆی و لە کەسانی تر دەگ یت، ھەست بە خۆشی و شادی دەکات، ھەست بە گرنگی بە ھاگانی ژیان دەکات.. بە شیوہییەکی راستیش لە چەمکی نازادی دەگات.. چاکخووزیش لە ناخیدا دەرویت.

نازادی خەییالی مندال فراوانتر دەکات، گەشەش بە زیرەکی مندال دەکات، ھۆکاریکی گرنگیشە بۆ پینشکەوتن و بالابوونی لە خویندن و بەدەستھینان.. بۆرایکی زیاتریشی بۆ دەرەخسینیت بۆ ھەزی دۆزینەو و تاقیکردنەو و داھینان و گەشەکردنی نازەزووکانی و دەرخستنی تواناکانی.

۲- ئەو مندالی نازادییەکی زیاتری ھە بت، بۆرایەکی زیاتری بە کەسیتی خۆی و بە تواناکانی دەبیت.. بۆرەبەخۆبوونیش، ھاندەر و پالەنەر بۆ کۆشش و خۆراھینان. تاقیکردنەو و داھینان و بەرھەمھینان.. بەمەش کۆمەلگا خیراتر پینشەدەکەوت و، داھاتووشی گەشت و خۆشتر دەبیت.

۳- لە بۆاری رەوشنیشدا، د نین ئەو بلیین، کہ مندالی نازاد لە قوتابخانەدا، لە سایە ی توانا و بۆرەبەخۆبوونی، بە شیوہییەکی راست و دروست رەفتار لەگەڵ ھاوڕیکانی و مامۆستاکانی دەکات.. و چون بەرژوہندی خۆی دەویت، ناوھاش بەرژوہندی ھاوڕیکانی دەوێ.. یز لە نازادی ھاوڕیکانی و لە مامۆستاکانی و لە یاساکانی قوتابخانە ھەگرت.

۵- پرانسیپهکانی نازادی زامنی نهون، که مندالی نازاد ههست به بهرپرستی بکات، لهوه که نازادی بهبی بهرپرستی بوونی نییه.. بهزاندنی سنووری نازادیش.. دژی پرانسیپهکانی نازادییه.

. نازادی، نازایی و بویرییهکی زیاتر به مندال دههخشیت.. هاندره و پالنه‌ریشه بو نه‌نجامدانی کاری سه‌رکیشی.. بو په‌ند و وانه وهرگرتن له هه‌له‌کانی و له هۆکاره‌کانی سه‌ر نه‌کهوتنه‌کانی.. نهوه هه‌سته‌شی پیده‌به‌خشیت، که له داهاتوودا زیاتر خۆراگرییت و بتوانیت به‌رگه‌ی گرفت و شکستییه‌کان بگریه و کۆل نه‌دات.. زیاتریش دریزه به کۆشش و هه‌ولدان و پیشکهوتنه‌کانی بدات.

گرفته‌کانی نه‌بوونی ادی ده‌برینی مندالان:

گهر بئیتو بهر له نازادی ماف ده‌برینی مندال بکه‌ین و، له سه‌ربه‌ستی بییه‌شی بکه‌ین و، ده‌می پیدابخه‌ین ، نه‌توانیت گوزارشت بکات و رای خۆی د بریت و ره‌خنه‌نگریت، وه‌کو نامیریکی لئیدیت له فرمان و داواکان جیبه‌جی ده‌کات و، ده‌بئته پاشکۆی ئه‌وره‌کان و له ناو جغزیکدا خۆی به‌دی ده‌کات.. بئگومان زه‌وتکردنی نازادی له مندال، ده‌بئته هۆکاری سه‌ره‌لدا نی گه‌لی گرفتگی جه‌سته‌یی و ده‌روونی له مندالدا، گه‌لی کاردانه‌وه‌ی نه‌رینیشی لئیده‌که‌وتنه‌وه.. به کورتی باس له چه‌ند گرفتگی نه‌بوونی نازادی مندال ده‌که‌ین:

۱- ریگرتن له نازادی مندال، ناسه‌واریکی نه‌رینی زۆری لئیده‌که‌وتنه‌وه، دووچاری کیشه ده‌روونی و ره‌وشتییه‌کانی ده‌کات، وه‌کو: به‌که‌مزانی، دوژمنخوازی، دزی، گۆشه‌گیری، شله‌ژان، خه‌مۆکی، راوکی، پروابه‌خۆنه‌بوون، بی هیوایی، رقه‌ستووری... هتد. پیویسته پیش نه‌وه‌ی که که‌سیتی مندال تیکبجیت و پرووخیت و، دووچاری چه‌ندین ه‌خۆشی ده‌روونی بیت، چاره‌سه‌ری گرفته‌کانی بکرین.

زه‌وتکردنی نازادی له مندال و په‌راویزکردنی، وای لئیده‌که‌ن که خۆی به که‌سیکی بی ده‌سه‌لات بئیتوانا بزانییت، واش هه‌ست ده‌کات خۆشه‌ویست نییه . ریزی لیناگرن و به هه‌ندی نازانن.. نه‌مه‌ش هۆیه‌که بو نه‌وه‌ی که ناستی به ده‌سته‌نیانی له خۆیندندا لاوازییت.. له ژیانیشیدا سه‌رکه‌وتوو نه‌بئیت.

. خه‌فه‌کردنی نازادی مندال وای لئیده‌کات که هه‌ست به جوانییه‌کان و به خۆشییه‌کانی ژیان نه‌کات و، به ره‌شبینییه‌وه له ژیان پروانییت.. نه‌مه‌ش له نه‌جامه‌ی لۆمه‌کردنیکی زۆر و، سه‌رکو‌تکردن و سه‌رکو‌یرکردنی له لایه‌ن خیزانه‌که‌یه‌وه، له‌سه‌ر نه‌وه‌ه‌له‌ بئمه‌به‌ستانه‌ی که ده‌یکا .. پرواشی به تواناکانی خۆی نامینییت و پشت به که‌سانی تر ده‌به‌ستیت و، غیره‌تی بریاردانیشی له ژیانیدا نابئیت.

۴- په‌روه‌ده‌ی سه‌پنراو، که بواریک بو نازادی بو مندال ناهیلنیته‌وه، وای له مندال ده‌کات که ببئیت به نامیریکی گویدیر و جیبه‌جیکه‌ر، گف وگۆ هیچ روئیکی نییه، گویش له را و بوچوونه‌کانی ناگرن.

زه‌وتکردنی نازادی و سه‌ربه‌ستی له مندال په‌روه‌ده‌کردنیکی نادرست و سه‌قه‌ت له لایه‌ن خیزانی نابله‌د .. هۆکاریکه بو لاوازی هاوبه‌سته‌بوونی مندال بو خیزانه‌که‌ی، چونکه وای هه‌ست ده‌کا ه خۆشیان ناوئیت و رقیان لئیه‌تی.. هه‌ر وه‌کو نه‌وه‌ی که نه‌ندامیکی خیزانه‌که‌ی نه‌بئد که‌سیکی ناموبئیت له ناویاندا.. بواری نه‌وه‌شی ناده‌نی که به نازادی و به راشکاوای گوزارشت له را له هه‌لوئیت و له بوچوونه‌کانی بکات.. هه‌ستکردنی مندالیش به‌م پشتگو‌یخستنه، گه‌لی کیشه ی خراب و نه‌رینی به دواي خۆیدا ده‌هینییت، وه‌کو: شه‌رخوازی، مله‌و‌ری، گۆشه‌گیری، یاخیبوون، گرژ و مۆنی، رقایه‌تی، قسه‌هه‌لبزکان، جوین دان، له‌به‌ستنی په‌یوه‌ندی کۆمه‌لایه‌تی و، وازی په‌یوه‌ندی هاو‌ریتی، تیکه‌لاونه‌بوون، شکسته‌نیان له خۆیندندا.

بیگومان خیزان ناوهندیکی گرنگی پهروردهکردن و راهینانی منداله.. بهلام به داخهوه تا نهمرؤش به ناو هندی خیزانیدا، پهیوهندی نیوان دایک و باوک و مندال، پهیوهندیکی میلیتارییه، پهیوهندی (سهرکرده و سهر ب) واته پیویسته مندال تهنها گویدیربیت و، فهرمانهکانی خیزانهکی (اوک و دایک) ی جیهجی بکات.. چاوهروانی چی له مندالیکي وا بکهین که له خیزانیکي وادا پهروهربیت؟

له کوتاییدا پیویسته ناماژش بهوه بکهین که تا نهمرؤش له بهشیکي زوری قوتابخانهکاندا، پروگرامهکانی خویندن و شیواز و ریپازهکانی وانه وتنهوهی ماوستاکانمان کون و کلاسیکین و، گورانکارییهکی نهوتویان لیبهدی ناکهین.. تا نهمرؤش ماموستای وانهپیژ تهوهری سهرهکی وانهیه ، زورترین کاتی وانهکه هو لهپولدا قسهدهکات.. واری پیویست به مندالان نادن، که به راشکاوی و به نازادی رای خویان دهربرن.. نهمهش ه پیچهوانهی پهروردهی نوئ و شیوازی و ریپازهکانی تازهی وانه وتنهوهیه.. که ندالان (قوتابیان) تهوهری سهرهکی وانهن له پولدا، به نهوپهری نازادی و راشکاوییهوه گفتوگو دهکن و ، رهخنهدهگرن و .. گوزارشت له رای خویان دهکن.

نهرویج: